

V LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE Z ODDZIAŁAMI DWUJĘZYCZNYMI
IM. KANCLERZA JANA ZAMOYSKIEGO W DĄBROWIE GÓRNICZEJ

**PRZEWYCIĘŻANIE TRUDNOŚCI
UCZNIĄ WYNIKAJĄCYCH
Z JEGO SYTUACJI SPOŁECZNEJ.
POMOC UCZNIOWI
W JEGO PROBLEMACH.**

mgr Janusz Siwiorek

Wprowadzenie

- Niewiele spraw jest w stanie wzbudzić w nas silniejsze emocje niż kwestie związane z dziećmi, młodzieżą.
- Bez względu na to, czy oburzamy się z powodu wyzywającego zachowania młodych ludzi, czy współczujemy dzieciom krzywdzonym i zaniedbywanym, jesteśmy głęboko poruszeni.

Wprowadzenie

- Wszyscy wokół wydają się znać właściwy sposób postępowania w danej sytuacji – chuligan powinien być ukarany, a pokrzywdzone dziecko otoczone bardziej troskliwą opieką.
- Tego typu reakcje są zrozumiałe, ale nie zawsze wskazują na odpowiedni i efektywny kierunek działania.

Wprowadzenie

- **Jak zatem należy postępować w trudnych sytuacjach, by mieć pewność, że się faktycznie pomaga?**

Wprowadzenie

- **Ogólne zasady postępowania z dziećmi, młodzieżą, uczniami w problemie można wyrazić trzema słowami:**
- **OPIEKA – KONSEKWENCJA – KONTROLA**
- **Każdy z tych elementów nabiera większego lub mniejszego znaczenia w zależności od okoliczności:**
 - **Chore dziecko – wymaga większej opieki;**
 - **Krnąbrne dziecko – wymaga większej kontroli.**

Wprowadzenie

- Należy jednak pamiętać, że warunkiem skutecznego rozwiązania problemów i zapobiegania ich powstawaniu jest obecność **wszystkich** składników triady w odpowiednim nasileniu.

Wprowadzenie – opis przypadku

Szesnastoletnia Monika miała kłopoty w szkole.

Proszona o odpowiedź na proste pytania wpadała w złość i wybiegała z klasy. Z relacji rodziców wynikało, że Monika od dziecka zachowywała się tak samo w domu. Twierdzili oni, że zwykle w tego typu sytuacjach ulegali życzeniom córki lub próbowali ją udobruchać smakołykami lub nagrodami. Rodzice przyjęli ten pojedynczy styl, kiedy Monika miała osiemnaście miesięcy, wtedy to bowiem wykryto u niej poważne zaburzenia hormonalne. Lekarze ostrzegali rodziców, że zdenerwowanie może być niebezpieczne dla zdrowia dziewczynki. Rodzice przez lata wierzyli, że życiu ich dziecka zagraża niebezpieczeństwo, gdy ma jakikolwiek powód do zmartwień, nie szczędzili więc wysiłków, aby unikać podobnych sytuacji.

Wprowadzenie

- Tego typu przypadki nie są rozpowszechnione, ale mamy często okazję obserwować dzieci, które bezustannie sprawiają kłopoty, ponieważ w postępowaniu ich opiekunów brakuje równowagi.
- **Nadmiar kontroli**, jeśli nie zostanie złagodzony opiekuńczym ciepłem, sprawia, że dzieci są skore do gniewu, a czasem nawet przemocy.
- **Niedostateczna kontrola** pozwala młodemu człowiekowi wykorzystywać ją aż do granic, które zresztą szybko przekracza. Powstrzymują go jedynie normy społeczne narzucone w postaci regulacji prawnych.

Wprowadzenie

- **Jak określić więc właściwie metody postępowania w trudnych sytuacjach i, co ważniejsze, jak wcielić je w życie?**

Wprowadzenie

Niezbędnymi elementami są:

I - określenie źródła trudności;

II - kwestie rozwojowe;

III - rozpoznanie problemu.

I - Określenie źródła trudności

1. **Odziedziczone po rodzicach wyposażenie genetyczne** – to nie tylko fizyczna budowa ciała, ale przede wszystkim złożone procesy chemiczne, które kontrolują wszystkie układy organizmu i mogą zmieniać emocje i zachowania.
2. **Temperament dziecka** – może, ale nie musi być spójny z temperamentem rodziców.

I - Określenie źródła trudności

3. Historia życia młodego człowieka – wątki i wydarzenia, które silnie wpłynęły na ukształtowanie się schematów zachowań, np. poważna choroba własna, rodzeństwa lub rodzica, śmierć rodzica, maltretowanie, zaniedbywanie przez rodziców.

I - Określenie źródła trudności

4. Atmosfera panująca w rodzinie – np. jeśli dziecko czuje bliski związek z określonym członkiem rodziny lub zostaje uwikłane w konflikt pomiędzy rodzicami, może próbować poradzić sobie z pogmatwanymi uczuciami, reagując prowokacją lub rozpaczą.

Ogólna sytuacja rodziny - ogół warunków społecznych, materialnych, kulturowych i uczuciowych środowiska rodzinnego wpływa na funkcjonowanie dziecka, również w szkole i może być źródłem niepowodzeń szkolnych.

I - Określenie źródła trudności

- Czasem jednak złe warunki bytowe mogą wyzwać działania kompensacyjne – zwiększa się motywacja do nauki, aby poprawić swoją egzystencję.
- Niejednokrotnie **dobre warunki materialne** mogą wpłynąć negatywnie na funkcjonowanie ucznia – unikanie wysiłku i konsumpcjonizm.

I - Określenie źródła trudności

5. Wpływ rówieśników i subkultury, w której żyje młoda osoba. Brak akceptacji, krytycyzm, złośliwość ze strony rówieśników może bardzo silnie wpływać na stan psychiczny młodego człowieka.

II – Kwestie rozwojowe

Im wcześniej pojawiają się problemy w życiu człowieka, tym bardziej dotkliwe będą ich konsekwencje. Pomyślnie przejście kolejnych faz rozwojowych często może pomóc skorygować wcześniejsze zaburzenia, ale sam fakt ich wystąpienia znacznie komplikuje życie człowieka.

II – Kwestie rozwojowe

- **Dorastanie** – to czas poszukiwania i wyboru własnej ścieżki życiowej w celu ukształtowania unikalnej tożsamości oraz osiągnięcia emocjonalnej niezależności od rodziców.
- W tym okresie na młodych ludzi najsilniejszy wpływ mają rówieśnicy, ważne osoby dorosłe (zazwyczaj nie są to rodzice) i społeczeństwo.

III – rozpoznanie problemu

- Stając w obliczu problemu, możemy poczuć się dezorientowani i nie wiemy od czego zacząć.
- Dobrym rozwiązaniem jest wówczas **chwila skupienia**.
- Najważniejsze jest uświadomienie młodemu człowiekowi, że **jesteśmy gotowi udzielić mu wsparcia**.
- Gdy to osiągniemy, określenie konkretnych problemów nie powinno sprawić nam kłopotu, a to daje już podstawy do szczegółowego poznania przypadku i podjęcia właściwych decyzji co do metod pomocy.

Kolejne kroki

- Jeśli uznamy, że przypadek wymaga bardziej specjalistycznej pomocy, nasze zadanie sprowadza się do **przekonania o tym dziecka i jego rodziny**.
- W większości przypadków korzystna jest postawa wyrażająca **pewność siebie i zdecydowanie**.
- Młody człowiek czuje się mniej zagubiony, samotny i przerażony, gdy dorośli **jasno** wyrażają chęć pomocy.
- Jednak nie każda młoda osoba chce, aby jej pomóc – niestety może wkroczyć na drogę autodestrukcji, z której nie udaje się jej zawrócić.

Kolejne kroki

- Świadomość naszych własnych ograniczeń osobistych i zawodowych, a także znajomość swoich mocnych stron pozwala określić rolę jaką możemy odegrać w rozwiązywaniu danego problemu.

Wybrane problemy i trudności ucznia wynikające z jego sytuacji społecznej

I. Odmowa chodzenia do szkoły:

1. Fobia szkolna.
2. Wagarowanie.

II. Sytuacje traumatyczne i stresowe:

1. Strata bliskiej osoby.
2. Dorastanie w „domu z przemocą”.
3. Nadużycia seksualne.
4. Separacja i rozwód rodziców.

Odmowa chodzenia do szkoły –

1. Fobia szkolna

- **Cechy wspólne uczniów odmawiających chodzenia do szkoły, które odróżniają je od wagarowiczów:**
 - Poważne trudności z uczęszczaniem do szkoły, których wynikiem jest często przedłużający się okres absencji;
 - Poważne wytrącenie z równowagi emocjonalnej. Może się objawiać nadmiernym lękiem, napadami złości, rozpaczą lub skarżeniem się na dolegliwości zdrowotne bez wyraźnej przyczyny organicznej. Symptomy te pojawiają się w obliczu konieczności pójścia do szkoły;

Odmowa pójścia do szkoły

- Pozwolenie rodziców na pozostanie dziecka w domu;
- Brak poważnych zaburzeń w funkcjonowaniu społecznym ucznia, takich jak popełnianie wykroczeń i przestępstw, zachowania destrukcyjne i przedwczesne podejmowanie aktywności seksualnej.

Odmowa pójścia do szkoły

- 2. Wagarowanie

- Dla odmiany, wagarowicze pojawiają się w szkole. Jako że przeważnie szkoła nie wywołuje w nich nadmiernego lęku czy niepokoju, rzadko też uskarżają się na dolegliwości fizyczne.
- Częściej ukrywają nieobecność w szkole przed rodzicami, włączając się w ciągu dnia po ulicach, częściej też dopuszczają się czynów o charakterze antyspołecznym.

Wagarowanie a fobia szkolna

- Wagarowicze opuszczają lekcje, ale uważa się, że nie ze względu na trudności natury psychologicznej, ale jest to raczej kaprys.
- Uczniowie cierpiący na fobię szkolną często pragną uczęszczać na zajęcia, okazuje się jednak, że nie są w stanie.
- **Wagarowanie** – niekontrolowane rozładowanie negatywnych emocji, zazwyczaj związane z czynami chuligańskimi i zachowaniami destrukcyjnymi.
- **Fobia szkolna** – forma nerwicy, charakteryzująca się niepokojem i lękiem.

Odmowa pójścia do szkoły – Rola szkoły

- Nauczyciele odgrywają kluczową rolę we wczesnym wykrywaniu trudności ucznia.
- Do wczesnych oznak odmowy chodzenia do szkoły należą:
 - sporadyczne nieobecności;
 - niewspółmierny do sytuacji niepokój;
 - częste skargi na dolegliwości fizyczne.

Niektóre dzieci wydają się zaabsorbowane tym, co dzieje się w domu oraz samopoczuciem pozostałych członków rodziny, inni przesadnie reagują na pozornie drobne incydenty na terenie szkoły.

Odmowa pójścia do szkoły – Rola szkoły

- Szybki powrót do szkoły zwiększa szansę na pomyślną reintegrację ucznia w środowisku szkolnym.
- Sprawą nadrzędnej wagi jest więc czujność nauczycieli w wykrywaniu przypadków odmowy chodzenia do szkoły (opuszczania zajęć przez uczniów).
- W przypadku nieobecności ważna jest dostępność nauczycieli, którzy w razie potrzeby służyć mogą nie tylko możliwością nadrobienia materiału, ale i radą, pomocą oraz wsparciem.

Odmowa pójścia do szkoły – Rola szkoły

- Lista niektórych problemów, których rozwiązanie w środowisku szkolnym ułatwi uczniowi udany powrót:

1. Problemy związane z nauką:

- a) Czy dziecko potrzebuje pomocy w nadrobieniu zaległości?
- b) Czy trzeba zorganizować dla niego zajęcia indywidualne?

Odmowa pójścia do szkoły – Rola szkoły

2. Problemy związane z grupą rówieśniczą:

- a) Czy trzeba podjąć kroki, które pozwolą uniknąć represjonowania ucznia (dręczenie, dokuczanie)?
- b) Czy nauczyciele wiedzą, że ucznia należy traktować „szczególnie” (tzn. unikać sytuacji, w których wymaga się od niego czytania na głos lub udzielania odpowiedzi na pytania przed całą klasą)?

Odmowa pójścia do szkoły – Rola szkoły

3. Problemy związane z nauczycielami:

- a) Czy jest w szkole nauczyciel/-e, którego/-ych uczeń szczególnie się obawia?
- b) Czy w celu złagodzenia napięć związanych ze stosunkami z rówieśnikami i/lub nauczycielami powinno się przenieść ucznia do innej klasy, czy też istnieje inny sposób rozwiązania podobnych problemów?

II. Sytuacje traumatyczne i stresowe

- Często zastanawiamy się, dlaczego niektórzy ludzie radzą sobie bez większych trudności z przeciwnościami losu, podczas gdy inni tego nie potrafią, wpadają w rozpacz i odczuwają strach?
- Nie zostało to w pełni wytłumaczone, wydaje się jednak, że trudne doświadczenia życiowe mają związek z zapadalnością na choroby psychiczne w okresie dojrzewania.
- Wiek dziecka ma decydujący wpływ na sposób, w jaki radzi sobie ono z trudnymi przeżyciami.

1. Strata bliskiej osoby

- W ciągu pierwszych tygodni po śmierci bliskiej osoby u młodych ludzi obserwuje się jeden z dwóch wzorców zachowania:
 1. Kiedy poczucie straty jest zbyt silne, by się z nim pogodzić, dziecko usiłuje w jakiś sposób utrzymać „związek” ze zmarłą osobą, zazwyczaj poprzez zachowanie pamiątek lub poczucia obecności zmarłego, fantazje.

Strata bliskiej osoby

2. Gdy zgon miał charakter traumatyczny, młody człowiek czuje się przytłoczony ogromem rozpacz i stara się unikać przedmiotów i sytuacji, które mogłyby przywoływać nieprzyjemne wspomnienia i boi się, że w podobny sposób może utracić inne bliskie mu osoby.

Strata bliskiej osoby

- Często zdarza się, że po śmierci bliskiej osoby dzieci tracą motywację do nauki – tłumaczą, że za każdym razem, gdy próbują zabrać się do pracy przeszkadzają im w tym natrętne myśli i obrazy związane ze zmarłym.
- Zdarza się, że dziecko zapada na niezbyt poważne choroby, próbując w ten sposób zwrócić na siebie uwagę dorosłych i wzbudzić ich troskę, nie rozumie bowiem, że sam fakt straty bliskiej osoby wystarczy do uzyskania wsparcia.

Strata bliskiej osoby

- W późniejszym okresie podobne zachowania ustępują miejsca ogólnemu smutkowi i skłonności do irytacji, a czasem do agresji.
- Po upływie kolejnych kilku miesięcy uczucia te powoli tracą na sile i częstotliwości, wreszcie po około półtora roku dziecko godzi się ze stratą i przestaje ją opłakiwać.

Strata bliskiej osoby – rodzaje interwencji

- Młodym osobom należy przede wszystkim zapewnić wsparcie i troskę otoczenia. **Wsparcie** polega na pokazaniu dziecku, że jego smutek jest w pełni akceptowany, a płacz stanowi naturalną reakcją w podobnych sytuacjach.

Strata bliskiej osoby – rodzaje interwencji

- Nastolatki wskazują, że czują się najlepiej, jeśli mogą porozmawiać z rówieśnikami o uczuciach związanych ze stratą.
- Wielu z nich powstrzymuje jednak obawa, że przyjaciele nie będą chcieli znosić ich rozpaczki lub że oni sami nie będą potrafili wyrazić tego, co czują.
- Niepewność i zakłopotanie w podobnych sytuacjach często skłaniają młodych ludzi do wycofania się z towarzystwa i poszukiwania samotności.

Strata bliskiej osoby – rodzaje interwencji

- Jeżeli młody człowiek utrzymuje kontakty towarzyskie i radzi sobie z nauką, oznacza to, że jest w stanie stawić czoła sytuacji i nie potrzebuje pomocy z zewnątrz.

2. Dorastanie w domu, w którym jest stosowana przemoc

- Dzieci krzywdzone są zdecydowanie bardziej nieposłuszne i agresywne niż ich rówieśnicy z „normalnych” rodzin, łatwiej ulegają frustracji przy wykonywaniu zadań i w zabawie.
- Należy zaznaczyć, że rodzice maltretujący dzieci często mają wobec nich wysokie oczekiwania, pomimo że nie zapewniają wsparcia w osiąganiu ustalanych przez siebie celów i nie wykonują ważnych zadań wychowawczych.

Dorastanie w domu, w którym jest stosowana przemoc

- Młodzi ludzie, którzy dorastali w domach pełnych przemocy lub byli krzywdzeni w dzieciństwie, popadają często w depresję, wielu z nich wchodzi w konflikt z prawem i wykazuje skłonności do stosowania przemocy w związkach.

Przemoc - interwencja

- Nauczyciel musi być dobrym obserwatorem i słuchaczem, bo tylko wówczas dostrzeże, iż wobec ucznia stosowana jest przemoc.

Przemoc - interwencja

- **Najczęściej wymieniane symptomy przemocy to:**
 - ślady pobicia;
 - lęk przed rozbieraniem się na lekcjach wychowania fizycznego;
 - lęk przed nagłym dotykiem;
 - niestosowny strój do pogody;
 - nadmierna agresywność lub przeciwnie – apatyczność;
 - okłamywanie;
 - zaburzenia mowy wynikające ze zbyt dużego napięcia (czasami niechęć do wypowiedzania się);
 - dolegliwości psychosomatyczne (mdłości, bóle głowy, niekontrolowane potrzeby fizjologiczne);
 - brak poczucia pewności siebie (strach przed osobami dorosłymi);
 - wycofanie się z życia klasy;
 - nadmierne podporządkowanie dorosłym (pozornie się na wszystko zgadzają, ale czasem nie wiedzą czego dotyczy rozmowa, bo pragną ją tylko szybko skończyć);
 - wzmożona pobudliwość ruchowa i zaburzona koncentracja.

Przemoc – plan pomocy

1. Rozpoznajemy sieć wsparcia ofiary i sprawcy (określenie jakie wsparcie może zapewnić ofierze rodzina, przyjaciele, znajomi).
2. Zaznajamiamy się z instytucjami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie w miejscowości, gdzie mieszkamy, np. Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Dąbrowa Górnicza, ul. 3 Maja 22, tel. 322628631.
3. Ustalamy czynniki zniewalające i wyzwalające ofiarę (czy potrafi sobie i dzieciom zapewnić bezpieczeństwo, np. opracować drogę ucieczki z domu w razie przemocy, itp.)
4. Ustalamy wraz z ofiarą kolejność podejmowanych działań (czy pomoc instytucjonalna, czy psychologiczna, ustalenie krok po kroku działań ofiary wraz z możliwościami pomocy własnej).

(www.edukator.org.pl)

3. Ofiary nadużyć seksualnych

- Wiele zagadnień związanych z dorastaniem w domu, w którym stosowano przemoc, odnajdujemy również w przypadku innych nadużyć, w tym seksualnych; są jednak pewne aspekty i reakcje, które wymagają oddzielnego omówienia.
- **Wykorzystanie seksualne** – szeroki zakres niewłaściwych zachowań seksualnych, od pieśczot po pełny stosunek.

Ofiary nadużyć seksualnych

- Bezpośrednim następstwem nadużycia seksualnego są:
 - Objawy lęku wyrażające się bezsennością, koszmarami nocnymi i dolegliwościami fizycznymi;
 - U połowy ofiar stwierdza się poważne pourazowe zaburzenia stresowe (PTSD): ponowne przeżywanie traumy, retrospektywne przebieżki, unikanie sytuacji, które mogą przywołać na myśl nieprzyjemne wydarzenia (McLeer i in., 1988).

Ofiary nadużyć seksualnych

- Niektóre dzieci przeżywają traumę tak silnie, że usiłują zdystansować się, „zapominając”, że coś się wydarzyło – zaprzeczenie.
- Zaprzeczenie może utrzymywać się przez dłuższy czas, jednak niektóre wspomnienia powracają w późniejszym okresie życia.
- Coraz więcej osób dorosłych cierpiących na choroby psychiczne ujawnia, że byli wykorzystywani seksualnie.

Ofiary nadużyć seksualnych - interwencja

- Przed podjęciem interwencji należy ustalić, czy faktycznie dochodzi do nadużyć.
- Większość przypadków ujawniają same dzieci, stąd podstawową zasadą jest danie wiary ich relacjom.
- Słuchając wyznań dotyczących jakiegokolwiek formy nadużyć, zachowuj się spokojnie i okaż swą akceptację.

Ofiary nadużyć seksualnych - interwencja

- Otrzymane informacje należy przekazać specjalistom, unikaj zatem przyrzeczeń co do zachowania sprawy w tajemnicy.
- Możliwie szybko i jak najdokładniej zapisz to, co usłyszałeś.
- W momencie ujawnienia nadużyć policja i pracownicy socjalni rozpoczynają dokładne dochodzenie.

4. Radzenie sobie z separacją i rozwodem rodziców

- Dzieci, które przeżyły rozwód lub separację rodziców, mają trzykrotnie częściej problemy emocjonalne i behawioralne niż przeciętnie (Elliott, Place, 2000).
- Separacji rodziców towarzyszą często zmiany wysokości dochodów, a czasem także zmiana miejsca zamieszkania i szkoły.
- Zmianie ulega także emocjonalny stosunek pomiędzy rodzicami.
- Załamuje się dotychczasowy system wychowawczy i może nastąpić pogorszenie się jakości opieki nad dziećmi.
- Separacja i rozwód to w rzeczywistości jedynie ostatni etap procesu, który powoduje długotrwałe napięcia i wstrząsy emocjonalne.

Radzenie sobie z separacją i rozwodem rodziców

- Jeśli dochodzi do separacji **tuż przed wkroczeniem dziecka w okres dojrzewania**, ma ono większą zdolność do zrozumienia sprawy i jego reakcje są bardziej złożone niż w przypadku młodszych dzieci.
- Sposób widzenia sytuacji jest jednak raczej czarno-biały, co wyraża się często gniewem na „niedobrego” rodzica za doprowadzenie do separacji oraz silnym postanowieniem zaopiekowania się rodzicem „skrzywdzonym”.
- Może to przeszkadzać w kontaktach z rówieśnikami oraz w nauce, ponieważ sprawy te schodzą na drugi plan wobec chęci przebywania z „potrzebującym” rodzicem.

Radzenie sobie z separacją i rozwodem rodziców

- Jeśli separacja rodziców zdarza się **w okresie dojrzewania dziecka**, wprowadza w jego życie dodatkowe komplikacje, ponieważ młody człowiek musi wtedy poradzić sobie z targającymi nim emocjami związanymi z tym etapem rozwoju.
- Dodatkowy stres może być przyczyną gwałtownych wybuchów, depresji, a nawet myśli samobójczych.

Radzenie sobie z separacją i rozwodem rodziców

- Chłopcy na ogół gorzej radzą sobie z następstwami separacji niż dziewczynki, jednak w okresie dojrzewania dziewczynki gorzej znoszą rozstanie z matką (Elliott, Place, 2000).
- Pomoc i wsparcie osoby dorosłej spoza rodziny pomagają łatwiej znieść stres w domu.
- Sposób w jaki dzieci poradzą sobie z separacją i jak silny będzie w przyszłości ich lęk przed nieudanym związkiem zależą przede wszystkim od tego, jak zniosą ją rodzice.

Radzenie sobie z separacją i rozwodem rodziców - interwencja

- Cele, których osiągnięcie pozwoli dziecku zminimalizować niekorzystny wpływ separacji rodziców:
 1. Uznanie faktu separacji.
 2. Zdystansowanie się do konfliktów i napięć rodziców oraz powrót do normalnego trybu życia.
 3. Pogodzenie się ze stratami poniesionymi w następstwie separacji.
 4. Uwolnienie się od gniewu i poczucia winy.
 5. Zaakceptowanie trwałości (ostateczności) separacji.
 6. Określenie realnych celów w przyszłych relacjach z rodzicami i nowymi opiekunami. (Wallerstein, 1983)

Radzenie sobie z separacją i rozwodem rodziców - interwencja

- Osoby dorosłe w otoczeniu młodej osoby mogą ułatwić jej osiągnięcie tych celów, wykazując zrozumienie i ofiarowując wsparcie, bez angażowania się w oceny zachowania rodziców, które często dominują w myśleniu dziecka szczególnie na wczesnym etapie separacji.
- Dzieci uwikłane w separację o bardziej gwałtownym charakterze oraz takie, które źle reagują na zmiany w życiu rodzinnym, wymagają nieraz bardziej konkretnej pomocy, zazwyczaj jest to terapia grupowa i/lub indywidualna.

Radzenie sobie z separacją i rozwodem rodziców – rola szkoły

- Szkoła jest miejscem, które dla dziecka - ucznia przeżywającego rozwód rodziców może być terenem wsparcia i pozytywnych doświadczeń.
- W chaosie zmian związanych z rozwodem szkoła może być dla ucznia miejscem znanym, gdzie wszystko jest takie, jak dawniej, przewidywalne (ci sami nauczyciele, ten sam plan lekcji itp.). Stanowi to dla młodej osoby źródło poczucia bezpieczeństwa. Oczywiście, o ile dziecko w związku z rozwodem rodziców nie musi zmieniać szkoły.

Radzenie sobie z separacją i rozwodem rodziców – rola szkoły

- Jeśli wychowawca zna sytuację rodzinną ucznia, może być dla niego cennym wsparciem. Może być osobą, z którą młody człowiek będzie mógł spokojnie porozmawiać o tym, co się dzieje w domu, odreagować emocje związane z rozwodem rodziców.
- Jeśli wychowawca nie czuje się kompetentny w przeprowadzaniu tego typu rozmów, może zwrócić się o pomoc do szkolnego psychologa.
- Kontakt dziecka z psychologiem może być dla ucznia pomocą w przejściu przez najtrudniejszy czas związany z rozpadem rodziny.
- Trzeba pamiętać, aby **uzyskać zgodę rodzica** dziecka na tego typu spotkania i rozmowy.

Radzenie sobie z separacją i rozwodem rodziców – rola szkoły

- Nauczyciel może pomóc dziecku zrozumieć, skąd biorą się u niego trudności w nauce, czemu trudno jest mu się skupić na szkolnych zadaniach, pokazać, w jaki sposób silne emocje utrudniają proces uczenia się.
- Nie chodzi jednak o to, by zmniejszyć wymagania wobec dziecka (choć w pewnych sytuacjach to też może być korzystne, np. indywidualne zaliczanie partii materiału w terminie dostosowanym do możliwości dziecka, gdy praca klasowa wypada w dniu rozprawy rozwodowej rodzica itp.), lecz by okazać dziecku zrozumienie oraz uświadomić mu, że przeżywane przez niego szkolne kłopoty mają charakter przejściowy.

Radzenie sobie z separacją i rozwodem rodziców – rola szkoły

- Pośrednio pomocą dla dziecka może być udzielenie wsparcia jego rodzicowi. Jeśli przeżywa on skrajne emocje i trudno mu się odnaleźć w nowej sytuacji, może on porozmawiać ze szkolnym psychologiem. Ten może udzielić mu wsparcia, skierować w razie potrzeby do specjalisty.

Radzenie sobie z separacją i rozwodem rodziców – rola szkoły

- **Rolą psychologa szkolnego nie jest pomoc rodzicom w rozwiązywaniu problemów małżeńskich**, jednak jako że w sytuacji rozwodu bardzo mocno są w nie uwikłane dzieci, taki kontakt może okazać się korzystny.
- Warto jednakże znać swoje ograniczenia i nie podejmować na terenie szkoły np. mediacji małżeńskich. W takiej sytuacji warto skierować rodziców do odpowiedniej placówki.
- To, co warto robić, to **uświadamiać rodzicom skutki rozwodu dla dzieci** oraz to, jak bardzo od ich działań zależy, w jaki sposób dziecko poradzi sobie z zaistniałą sytuacją. Pomocą mogą być np. odpowiednie materiały wręczone rodzicowi przy okazji spotkania.

Radzenie sobie z separacją i rozwodem rodziców – rola szkoły

- Dla dziecka w wieku szkolnym rozwód rodziców to coś wstydliviego. Należy docenić, jeśli dziecko obdarza nas zaufaniem i nam o tym mówi. Warto powiedzieć mu: „**Wiem, że trudno Ci o tym mówić, dlatego dziękuję, że chcesz ze mną o tym rozmawiać**”.
- Należy być dyskretnym. Nie rozmawiajmy o rozwodzie rodziców naszego ucznia z osobami, którym ta wiedza, poza własną ciekawością, nie jest do niczego potrzebna.
- Warto także się starać, by nadmiernie nie rozczulać się nad uczniem i nie traktować go, jakby przydarzyło mu się coś wyjątkowego – on nie potrzebuje litości i nie chce czuć się napiętnowany rozwodem swoich rodziców. Potrzebuje normalnego, pełnego zrozumienia traktowania.

Przydatne dane

- **Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”** tel. 22 668-70-00 (Poradnia Telefoniczna "Niebieskiej Linii")
pogotowie@niebieskalinia.pl
<http://www.niebieskalinia.pl>
- **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Górniczej, Al. Józefa Piłsudskiego 2,** tel. 322624040
sekretariat@mops.com.pl
www.mops.com.pl
- **Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Mieszkanie chronione dla ofiar przemocy i Mieszkanie interwencyjne,** Dąbrowa Górnicza, ul. 3 Maja 22, tel. 322628631
- **Biuro Rzecznika Praw Dziecka** tel. 800 12 12 12

*„Nigdy nie jesteśmy tak biedni,
aby nie stać nas było na udzielenie
pomocy bliźniemu.”*

Mikołaj Gogol

Bibliografia

- Elliott, J., Place, M. (2000). *Dzieci i młodzież w kłopotcie. Poradnik nie tylko dla psychologów*. Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Spółka Akcyjna.
- Berg, I., Nichols, K., Pritchard, C. (1969). School phobia – classification and relationship to dependency. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 10, 123-141.
- Blagg, N. (1987). *School Phobia and its Treatment*. London: Croom Helm.
- Block, J. H., Block, J., Morrison, A. (1981). Parental agreement-disagreement on child rearing orientations and gender-related personality correlates in children. *Child Development*, 52, 965-974.
- McLeer S. V., Deblinger, E., Atkins, M. S., (1988). Post traumatic stress disorder in sexually abused children. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 27, 342-353.
- Wallerstein, J. S. (1983). Children of divorce: the psychological tasks of the child. *American Journal of Orthopsychiatry*, 53, 230-243.
- <http://www.edukator.org.pl/2003e/pomoc/pomoc.html>
- <http://www.eksperciwoswiacie.pl/dla-pedagogow-i-psychologow/art,12,dziecko-w-sytuacji-rozvodu-rodzicow.html#.VyYFqPmLTIU>

Dziękuję za uwagę

